National Institute for Health and Clinical Excellence

Dyddiad cyhoeddi: Mai 2006

Bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol i drin canser y brostad sydd heb ymledu

Deall arweiniad NICE – gwybodaeth i bobl sy'n ystyried y driniaeth, ac i'r cyhoedd

Gwybodaeth am Arweiniad Ymyriad NICE 174

Gwybodaeth archebu

Gallwch lwytho'r dogfennau canlynol o www.nice.org.uk/IPG174

- y llyfryn hwn
- yr arweiniad llawn ar y driniaeth hon.

I gael copïau o'r arweiniad llawn neu'r wybodaeth i'r cyhoedd wedi eu hargraffu, ffoniwch Linell Ymateb y GIG ar 0870 1555 455 gan ddyfynnu:

- N1039 (arweiniad llawn)
- N1040 (gwybodaeth i'r cyhoedd).

National Institute for
Health and Clinical Excellence
MidCity Place
71 High Holborn
London
WC1V 6NA

www.nice.org.uk

ISBN 1-84629-214-X

© National Institute for Health and Clinical Excellence, May 2006. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of the Institute.

Cynnwys

Ynglŷn â'r wybodaeth hon	**4**
Ynglŷn â'r driniaeth	**5**
Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio	**6**
Risgiau a phroblemau posibl gyda'r driniaeth	**7**
Beth y mae NICE wedi'i benderfynu?	**8**
Beth y mae'r penderfyniad yn ei olygu i chi	**9**
Gwybodaeth bellach	**10**

Ynglŷn â'r wybodaeth hon

Y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol (NICE) yw'r sefydliad annibynnol sy'n gyfrifol am ddarparu arweiniad cenedlaethol ar hybu iechyd da ac atal a thrin iechyd gwael. Un o rolau NICE yw cynhyrchu arweiniad (argymhellion) ar p'un a yw ymyriadau yn ddigon diogel ac yn gweithio'n ddigon da i'w defnyddio fel triniaeth arferol yn y GIG yng Nghymru, Lloegr a'r Alban.

Mae'r wybodaeth hon yn disgrifio'r arweiniad a gyhoeddodd NICE ar driniaeth a elwir yn bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol. Nid yw'n ddisgrifiad cyflawn o'r hyn mae'r driniaeth yn ei olygu - dylai tîm gofal iechyd y claf ei disgrifio yn fanwl.

Mae NICE wedi edrych ar ba un a yw bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol yn ddigon diogel ac yn gweithio'n ddigon da i'w ddefnyddio fel triniaeth arferol i drin canser y brostad sydd heb ymledu.

Er mwyn llunio'r arweiniad hwn, mae NICE wedi:

- edrych ar ganlyniadau astudiaethau o ba mor ddiogel yw bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol a pha mor dda y mae'n gweithio
- gofyn am farn arbenigwyr
- gofyn am farn sefydliadau sy'n cynrychioli gweithwyr proffesiynol ym maes gofal iechyd a'r cleifion a'r gofalwyr yr effeithir arnynt gan yr arweiniad hwn.

Mae'r arweiniad hwn yn rhan o'r gwaith y mae NICE yn ei wneud ar 'ymyriadau' (gweler 'Gwybodaeth bellach' ar dudalen 10).

Ynglŷn â'r driniaeth

Os canfyddir canser yn chwarren y brostad cyn iddo ledaenu i rannau eraill o'r corff, fe'i disgrifir yn ganser sydd heb ymledu ('localised'). Dim ond i drin canser y brostad sydd heb ymledu y defnyddir y driniaeth y mae NICE wedi ei hystyried. Gellir trin canser y brostad sydd heb ymledu drwy lawdriniaeth i dynnu chwarren y brostad yn gyfan gwbl (prostadectomi radical), drwy ymbelydredd (radiotherapi) i ddinistrio'r canser, neu drwy 'aros a goruchwylio'. Mae aros a goruchwylio yn golygu cael archwiliadau a phrofion gwaed rheolaidd ond dim triniaeth oni bai bod y canser yn gwaethygu.

Pan gaiff ymbelydredd ei anelu at ganser o du allan i'r corff, gelwir hyn yn radiotherapi paladr allanol, a dalfyrrir i EBRT. Mae bracitherapi yn fath o radiotherapi a anelir at y canser o'r tu mewn i'r rhan o'r corff yr effeithir arni. Ar gyfer hyn, rhoddir sylwedd sy'n rhyddhau ymbelydredd yn y rhan o'r corff lle y lleolir y canser. Bydd yr ymbelydredd hwn yn trin y canser yn fewnol.

I drin canser y brostad drwy fracitherapi, rhoddir tiwbiau tenau yn cynnwys ymbelydredd yn y brostad trwy'r croen y tu ôl i'r sgrotwm. Mae cyfrifiadur yn mesur faint o ymbelydredd y mae angen ei ryddhau. Tynnir y tiwbiau pan fo digon o ymbelydredd wedi'i roi mewn man penodol.

Mae defnyddio'r dull hwn yn golygu bod llai o niwed ymbelydredd i rannau iach y corff o amgylch y rhan a gaiff ei thrin, fel y perfedd isaf a'r wrethra.

Gellir rhoi bracitherapi yn gyflym mewn dogn uchel, a elwir yn fracitherapi cyfradd dogn uchel (neu HDR), neu'n arafach dros gyfnod hirach (bracitherapi cyfradd dogn isel). Weithiau cyfunir bracitherapi cyfradd dogn uchel, y driniaeth newydd y mae NICE wedi'i hystyried, â radiotherapi paladr allanol i ddarparu triniaeth radiotherapi lawn.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio

Yr hyn a ddywedodd yr astudiaethau

Mewn un astudiaeth a ystyriodd yr hyn a ddigwyddodd i ddynion gyda chanser y brostad sydd heb ymledu a gafodd eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel a radiotherapi paladr allanol, bu i 86% o'r dynion (hynny yw 86 o bob 100 o'r dynion) fyw am o leiaf 5 mlynedd. Yn yr un astudiaeth, roedd 54% o'r dynion a gafodd eu trin â radiotherapi paladr allanol yn unig yn fyw ar ôl 5 mlynedd.

Mewn astudiaethau a ystyriodd yr hyn a ddigwyddodd i ddynion gyda chanser y brostad sydd heb ymledu a gafodd eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol, roedd 85% i 93% o'r dynion yn fyw o hyd ar ôl 5 mlynedd. Mewn astudiaeth o 50 o ddynion, roedd 42 (84%) a gafodd eu trin gyda'r cyfuniad yn fyw o hyd ar ôl mwy na 7 mlynedd. Mewn astudiaeth fawr o 611 o ddynion, roedd 65% yn fyw o hyd ar ôl 10 mlynedd.

Gellir profi llwyddiant trin canser y brostad drwy fesur cemegyn o'r enw antigen penodol i'r brostad (neu PSA) sy'n bresennol mewn symiau bach iawn yn y gwaed. Po isaf yw lefel y cemegyn hwn, y gorau y rheolir y canser.

Mewn un astudiaeth 5 mlynedd ar ôl i'r dynion gael eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol, roedd gan tua dwy ran o dair o'r dynion lefelau PSA a ddangosodd fod y canser wedi'i reoli'n dda. Mewn dynion a gafodd eu trin â radiotherapi paladr allanol yn unig, roedd gan lai na hanner y dynion lefelau PSA a ddangosodd fod y canser wedi'i reoli'n dda. Roedd yr archwiliadau 3 blynedd ar PSA ar gyfer dynion a gafodd eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel yn debyg i'r rheini a gafodd fracitherapi cyfradd dogn isel.

Dangosodd astudiaethau eraill fod lefelau PSA yn dangos bod y canser wedi'i reoli'n dda yn y rhan fwyaf o ddynion ar ôl o leiaf 4 neu 5 mlynedd ar ôl iddynt gael bracitherapi cyfradd dogn uchel a radiotherapi paladr allanol.

Yr hyn a ddywedodd yr arbenigwyr

Nododd yr arbenigwyr y gwelliannau yn y cyfraddau goroesi pan roddwyd bracitherapi cyfradd dogn uchel i ddynion ynghyd â radiotherapi paladr allanol ar gyfer canser y brostad sydd heb ymledu. Nodwyd ganddynt fod mesuriadau PSA hefyd yn dangos bod y driniaeth gyfun hon yn llwyddiannus.

Risgiau a phroblemau posibl gyda'r driniaeth

Yr hyn a ddywedodd yr astudiaethau

Mae risg o analluedd (problemau o ran cael a chynnal codiad wrth gael rhyw) ar ôl i ganser y brostad gael ei drin. Ar ôl bracitherapi cyfradd dogn uchel, yn achos dynion nad oedd ganddynt broblemau ymlaen llaw, cofnododd astudiaethau gwahanol hyn i raddau gwahanol. Canfu un astudiaeth yr effeithiwyd ar 30% o'r dynion 30 mis ar ôl y driniaeth. Dywedodd ail astudiaeth yr effeithiwyd ar 45% o'r dynion ar ôl 3 blynedd. Dywedodd astudiaeth arall yr effeithiwyd ar 14% o'r dynion ar ôl 5 blynedd a dywedodd astudiaeth arall fod 76% o'r dynion yn cael problemau ar ôl 7 mlynedd. (Gallai'r ffaith bod diffiniad pob astudiaeth o 'analluedd' yn amrywio rhwng yr astudiaethau esbonio pam bod y canrannau hyn mor wahanol.)

Roedd yr wrethra wedi culhau yn achos rhwng 1.5% a 7% o'r dynion a gafodd eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel mewn tair astudiaeth o 161 i 230 o ddynion.

Roedd 11% o'r dynion a gafodd eu trin â bracitherapi cyfradd dogn uchel mewn un astudiaeth yn gollwng wrin (methu â dal dŵr), ac roedd hyn wedi dod yn broblem barhaol yn 5% o'r dynion ar ôl 3 blynedd. Digwyddodd rhywfaint o ollwng yn achos 3% o'r dynion (7 allan o 230) mewn un astudiaeth ond yn achos llai nag 1% (1 allan o 200) mewn astudiaeth arall.

Dangosodd astudiaeth a edrychodd ar 108 o ddynion 5 mlynedd ar ôl bracitherapi cyfradd dogn uchel nad oedd gan 86% o'r rheini a oroesodd broblemau o ran gollwng wrin.

Yr hyn a ddywedodd yr arbenigwyr

Dywedodd yr arbenigwyr fod gan y driniaeth lai o sgil-effeithiau o'i chymharu â thriniaethau eraill. Fodd bynnag, nododd yr arbenigwyr y gallai dynion sy'n cael y driniaeth hon brofi sawl effaith nas dymunir yn rhannau'r corff ger y brostad. Yn ogystal â'r rheini y soniwyd amdanynt eisoes, gallent brofi llid yr wrethra, methiant sydyn i allu troethi (pasio wrin) pan fo'r bledren yn llawn, gwaed yn yr wrin neu yn yr hylif a alldeflir, llid y rectwm gan achosi rhwymedd, niwed i'r bledren neu'r perfedd isaf, anaf i'r cyhyr sy'n agor ac yn cau'r anws, neu gallai llwybr annormal (ffistwla) ddatblygu rhwng y perfedd â'r wrethra.

Beth y mae NICE wedi'i benderfynu?

Mae NICE wedi ystyried y dystiolaeth ar fracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol. Mae wedi argymell y dylai meddygon a fydd yn defnyddio'r driniaeth hon ar gyfer pobl sydd â chanser y brostad sydd heb ymledu sicrhau:

- bod y claf yn deall beth mae'n ei olygu a'i fod yn cytuno (rhoi caniatâd) i gael y driniaeth,
- y caiff canlyniadau'r driniaeth eu monitro.

Mae NICE hefyd wedi dweud y dylai fod trefniadau ar waith fel bod y meddygon a'r gweithwyr gofal iechyd proffesiynol iawn yn ymwneud â thriniaeth a gofal y claf.

Sylwadau eraill gan NICE

Nid yw'r argymhellion hyn yn berthnasol i'r defnydd o fracitherapi cyfradd dogn uchel ar ei ben ei hun. Maent ond yn berthnasol i'r broses o gyfuno'r driniaeth â radiotherapi paladr allanol.

Beth y mae'r penderfyniad yn ei olygu i chi

Efallai bod eich meddyg wedi cynnig bracitherapi cyfradd dogn uchel (ar y cyd â radiotherapi paladr allanol) i chi i drin canser y brostad sydd heb ymledu. Mae NICE wedi ystyried y driniaeth hon am ei bod yn gymharol newydd. Mae NICE wedi penderfynu bod y driniaeth yn ddigon diogel ac yn gweithio yn ddigon da i gael ei defnyddio yn y GIG. Er hynny, dylech ddeall manteision a risgiau bracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol cyn i chi gytuno i'w gael. Dylai eich meddyg drafod y manteision a'r risgiau gyda chi. Efallai bod rhai o'r rhain wedi'u disgrifio uchod.

Gwybodaeth bellach

Mae gennych hawl i gael yr holl wybodaeth ac i gymryd rhan yn y penderfyniad a wneir am y driniaeth a gewch. Efallai y byddwch am drafod yr arweiniad hwn gyda'r meddygon a'r nyrsys sy'n gofalu amdanoch.

Mae gwybodaeth bellach am NICE, y Rhaglen Ymyriadau a'r arweiniad llawn ar fracitherapi cyfradd dogn uchel ar y cyd â radiotherapi paladr allanol i drin canser y brostad sydd heb ymledu a gyhoeddwyd i'r GIG ar wefan NICE (www.nice.org.uk). Mae'r dystiolaeth a ystyriodd NICE wrth ddatblygu'r arweiniad hwn hefyd ar gael o wefan NICE.

Mae NICE wedi cyhoeddi arweiniad hefyd ar fracitherapi cyfradd dogn isel i drin canser y brostad sydd heb ymledu (www.nice.org.uk/IPG132).

Os oes gennych fynediad i'r rhyngrwyd, gallwch gael mwy o wybodaeth am ganser y brostad ar wefan Galw Iechyd Cymru (www.nhsdirect.wales.nhs.uk). Gallwch ffonio Galw Iechyd Cymru hefyd ar 0845 46 47.

National Institute for
Health and Clinical Excellence
MidCity Place
71 High Holborn
London
WC1V 6NA

www.nice.org.uk

N1040 1P Mai 06

ISBN 1-84629-214-X